

Участь органів державного фінансового контролю в системі державних органів, що забезпечують здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки

Бортняк Катерина Василівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
23.10.2022	Право	342.951 (477)

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8017408>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Розкрито потенціал використання державного фінансового контролю під час здійсненні контрольно-наглядової діяльності в сфері науки. Визначено недоліки сучасного стану контрольно-наглядової діяльності держави в сфері науки. Проведено аналіз можливостей органів уповноважених на реалізацію державної політики в сфері науки щодо здійснення контролю за цільовим використанням фінансових ресурсів. Встановлені вимоги до формування та функціонування системи контролюючих органів щодо нагляду за діяльністю наукових установ. Визначено особливості залучення органів державного фінансового контролю до реалізації ними своїх повноважень в сфері науки.

Ключові слова: контрольно-наглядова діяльність, державний фінансовий контроль, контроль в сфері науки, наукові установи, держана політика в сфері науки.

Participation of state financial control authorities in the system of state control and supervisory activities in the field of science

Annotation. Traditionally, state policy in the field of science and technology pays little attention to control issues in general, particularly in terms of monitoring the allocation and utilization of state resources in this field. Specifically, there is a lack of focus on financial discipline and the targeted use of funds for scientific research and development. The Ministry of Education and Science of Ukraine (hereinafter referred to as the MES), as the central executive body responsible for implementing state policy in the field of science, should ensure the full scope of control activities as an element of the overall management process. However, we believe that in practice, the MES should employ the principles of outsourcing and decentralization of responsibility for the results of control measures. The MES represents a ministry that plays a key role in organizing the entire socio-humanitarian space of the country. Such a mission requires the consolidation of management and executive efforts and powers. We are not suggesting that the control function is secondary or less important. Rather, we recognize that control is always derived from the organizational function. Nevertheless, its results serve as the primary source of information for continuous improvement of the functioning process of the corresponding entity with governing authority.

¹ доцент кафедри публічного та приватного права, Навчально-науковий гуманітарний інститут Таврійського національного інституту імені В. І. Вернадського, вулиця Джона Маккейна, 33, Київ, Україна, 01042, <https://orcid.org/0000-0002-2135-3820>

The importance of control activities partly leads to the requirement for outsourcing and partly relates to the practical implementation of the requirements of the Law of Ukraine "On the Fundamental Principles of State Financial Control in Ukraine."

It was disclosed the potential of using state financial control during the implementation of control and supervisory activities in the field of science. It was identified the shortcomings of the current state of state's control and supervisory activity in the field of science. It was made an analysis of the capabilities of the authorities authorized to implement state policy in the field of science with regard to control over the targeted use of financial resources. There were established the requirements for the formation and functioning of the system of control authorities regarding the supervision of the activities of scientific institutions. There were determined the peculiarities of the involvement of state financial control determined in the implementation of their powers in the field of science.

Keywords: control and supervision activity, state financial control, control in the field of science. scientific institutions, state policy in the field of science.

Вступ

Актуальність теми. Традиційно, державна політика в сфері науки та техніки мало уваги приділяє питанням контролю взагалі, і зокрема контролю за розподілом та використанням державних ресурсів в цій сфері. Тобто не приділяється уваги контролю за фінансовою дисципліною та цільовим використанням коштів на наукові розробки та дослідження. Міністерство освіти і науки України (далі – МОН). як центральний орган виконавчої влади, на який покладена реалізація державної політики в сфері науки повинно забезпечувати всю повноту контрольної діяльності, як елементу загальноуправлінського процесу. Натомість ми вважаємо, що в практиці її здійснення МОН повинно послуговуватись принципом аутсорсингу та деконцентрації відповідальності за результати контрольних заходів. МОН представляє собою міністерство, яке посідає ключову роль в організації всього соціогуманітарного простору держави. Така місія потребує консолідації в першу чергу управлінських та розпорядчих зусиль і повноважень. Ми не говоримо про вторинність чи не таку важливість контрольної функції. Так ми визнаємо, що контроль завжди є похідним від організаційної функції. але при цьому саме його результати тим вихідним джерелом інформації, завдяки якій відбувається постійне удосконалення процесу функціонування відповідного суб'єкту владних повноважень. Важливість контрольної діяльності частково і породжує вимогу щодо застосування аутсорсингу, а частково це стосується реалізації на практиці вимог Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні».

Ступінь наукової розробки теми. Проблематика залучення органів державного фінансового контролю для здійснення систематичної та цілеспрямованої контрольної-наглядової діяльності в сфері науки не отримала на разі необхідного рівня актуальності в науковому середовищі. Разом з тим доцільно навести роботи деяких фахівців, які виступають за розширення предметної сфери використання вказаних органів для цілей контролю за використанням державних ресурсів. Такими фахівцями зокрема є Н.В. Бугай, І. І. Давидова, О.В. Дмитренко, В. Ф. Піхоцький, В.М. Прасюк, Н.В. Шевченко, та ін.

Мета статті. Метою даної статті є визначення місця органів державного фінансового контролю в системі органів, що забезпечують здійснення контрольної-наглядової діяльності в сфері науки з метою максимальної реалізації їх наглядового потенціалу.

Результати

Реалізація державної політики в сфері науки, частіше за все концентрується на досягненні цілей організаційного та інституційного характеру, з метою підвищення вітчизняного наукового потенціалу та престижу держави на глобальній арені за рахунок отримання високих досягнень в цій сфері. Такі цілі потребують специфічного рівня управлінських навичок, поєднаних із розумінням пріоритетів розвитку сфер науки та особливостей побудови суспільних відносин в процесі розподілу наукових результатів. Держава в цьому процесі не приділяє належної ролі контрольно-наглядовій функції, яка здатна суттєво підвищити управлінський потенціал та оптимізувати ресурсне та інші підсистеми забезпечення реалізації державної політики в сфері науки.

Навіть у випадку реалізації контрольно-наглядової діяльності її основний акцент спрямовується на досягнення цілей безпосередньо розвитку науки та техніки, і вже за залишковим принципом відбувається контроль за використанням ресурсів на їх досягнення. Натомість система державного фінансового контролю створює відповідні можливості для залучення спеціальних органів державної влади, які зосереджені виключно на питаннях ефективності, раціональності та цільового призначення використання ресурсів держави. Що правда в сфері науки досвід кооперації таких органів із суб'єктами реалізації державної політики в цій сфері є недостатньо ефективним та систематизованим.

Як зазначає В. Ф. Піхоцький державний фінансовий контроль – різновид фінансового контролю, який полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі [5, с. 118-122]. Застосовуючи принципи та форми державного фінансового контролю в науковій сфері держава суттєво розширює контрольно-наглядові можливості для підвищення ефективності державного управління в ній.

Н.В. Бугай в цьому контексті звертає увагу на розширений функціональний потенціал органів фінансового контролю здійснювати низку контрольно-наглядових заходів, які відрізняються високим рівнем спеціалізації щодо визначення ефективних форм та моделей використання державних ресурсів на задоволення потреб наукового розвитку [1]. Такий функціонал дає змогу всебічно досліджувати діяльність наукових установ на предмет тих системних недоліків через які частіше за все відбуваються перевитрати державних ресурсів при реалізації ними завдань наукових досліджень. Наголошуємо що органи уповноважені на реалізацію державної політики в сфері науки не мають в своєму управлінському арсеналі подібних контрольно-аналітичних інструментів.

Власне через це І. І. Давидова і звертає увагу на те, що потенціал органів в сфері державного фінансового контролю наразі залишається на низькому рівні застосування для потреб оптимізації використання фінансових ресурсів держави в таких сферах суспільного буття, в яких результати державної політики не мають чітких кількісно виражених показників [2]. Так дійсно наукова сфера не має чітких кількісних показників результативності діяльності тих же наукових установ, в силу складності вимірювати цінність отримуваних ними наукових результатів.

О.В. Дмитренко досліджуючи окремі фінансово-економічні аспекти організації і здійснення державного контролю в Україні приходять до висновку що найбільшого рівня утилітарності результатів такого контролю та ефективності [4]. Для цілей державного регулювання в сфері науки важливим є досягнення максимальної ефективності в питаннях використання державних ресурсів через те, що сама по собі сфера науки фінансується за залишковим принципом, і частіше за все обсяги такого

забезпечення не задовольняють реальним потребам наукових установ для досягнення високих результатів.

Тому органи фінансового контролю не слід розглядати як інституції, що покликані виконувати каральні функції. З точки зору утилітарності результатів контрольно-наглядової діяльності такі органи, а особливо їх функціональний потенціал повинні розглядатися в якості додаткового джерела інформації щодо потенційних напрямків удосконалення діяльності наукових установ та функціонування сфери науки в цілому. В.М. Прасюк вказує, що вітчизняне законодавство в сфері регулювання державного фінансового контролю наділяє відповідні органи доволі широким колом повноважень, основну прагматичну цінність з яких мають експертно-аналітичні та прогностичні [6]. Тобто ці органи на відміну від того ж МОН чи НАНУ можуть значно ефективніше визначати потенційні механізми та моделі використання державних ресурсів для потреб розвитку сфери науки.

Власне через це Н.В. Шевченко [9] і звертає увагу на міжгалузевий регуляторний характер закладений в Законі України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні». Призначення цього закону полягає у створенні єдиної системи державного фінансового контролю. МОН України беззаперечно є розпорядником бюджетних коштів, так само як і НАНУ та національні галузеві академії наук, в тому числі і щодо фінансування діяльності наукових установ, які відносяться до сфери їх відання. Держава розуміючи складність та специфіку проведення фінансового контролю концентрувала цю функцію у спеціально створеному орган – Державній аудиторській службі України (далі – Держаудитслужба). Головними завданнями цього органу державного фінансового контролю є: здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних (в тому числі об'єктів інтелектуальної власності, науковими результатами тощо) та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності у міністерствах та інших органах виконавчої влади тощо. Державний фінансовий контроль забезпечується Держаудитслужбою через проведення державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки закупівель та моніторингу закупівлі [7]. Таким чином, сама держава закладає підґрунтя для аутсорсингу цієї контрольно-наглядової функції – державного фінансового контролю – з центральних органів виконавчої влади та розрядників державних коштів до Держаудитслужби.

Але, якщо ми проаналізуємо сукупність законодавчих актів, якими регулюється діяльність МОН і зокрема саме Положення про МОН, то можна побачити, що на Міністерство також покладається функція з контролю процесу використання і збереження державних фінансових ресурсів, цільового призначення витрачених суб'єктами, що входять до сфери його відання. Така ситуація породжує дублювання повноважень між різними органами державної влади, а оскільки саме МОН визнається центральним органом виконавчої влади, на який покладається реалізація державної політики в сфері науки та техніки, то цілком логічним є твердження про його визначальну роль в процесі здійснення, в тому числі, фінансового контролю за діяльністю інших установ, організацій та підприємств які віднесені до сфери його відання. При цьому слід зазначити, що окрім фінансового контролю Держаудитслужбою здійснюється і контроль за використанням інших ресурсів держави, в тому числі й нематеріальних. Так само і МОН реалізує функцію із захисту державної інтелектуальної власності, правовий режим якої набувають відповідні наукові результати та відкриття. Це також створює проблему дублювання контрольних повноважень.

Тут ми повинні згадати ще один важливий контролюючий орган в сфері використання бюджетних коштів, і зокрема для потреб розвитку науки та техніки. Мова йде про Рахункову палату, яка діє від імені Верховної Ради України і фактично має статус контролюючого органу за розпорядженням Державним бюджетом України, не лише в частині використання коштів, але і в частині його поповнення. В цьому контексті слід звернути увагу на відсутність у МОН останньої функції, хоча як головний розпорядник бюджетних коштів в науковій сфері саме МОН перевіряє цільове призначення їх використання всіма іншими підпорядкованими суб'єктами. Але з точки зору рахункової палати такі повноваження є внутрішніми по відношенню о конкретної сфери державного регулювання чи виду державної політики.

Так, відповідно до Закону України «Про Рахункову палату» повноваження, покладені на Рахункову палату Конституцією України, здійснюються через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів. Фінансовий аудит полягає у перевірці, аналізі та оцінці правильності ведення, повноти обліку і достовірності звітності щодо надходжень і витрат бюджету, встановлення фактичного стану справ щодо цільового використання бюджетних коштів, дотримання законодавства при здійсненні операцій з бюджетними коштами. Аудит ефективності передбачає встановлення фактичного стану справ та надання оцінки щодо своєчасності і повноти бюджетних надходжень, продуктивності, результативності, економності використання бюджетних коштів їх розпорядниками та одержувачами, законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень учасниками бюджетного процесу, стану внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів. Оцінка продуктивності використання бюджетних коштів передбачає встановлення співвідношення між результатами діяльності розпорядника та одержувача бюджетних коштів і використаними для досягнення таких результатів коштами бюджету. Оцінка результативності використання бюджетних коштів передбачає встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності розпорядника та одержувача бюджетних коштів запланованим результатам. Оцінка економності використання бюджетних коштів передбачає встановлення стану досягнення розпорядником та одержувачем таких коштів запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів [8]. Таким чином, можна відзначити, що Рахункова палата в першу чергу звертає свою контрольну-наглядову діяльність безпосередньо на МОН, а також на НАНУ та національні галузеві академії наук, які як нами встановлено, виконують роль провідних державних інституцій в частині здійснення трансферту технологій та наукової і науково-технічної діяльності. В цих сферах вони також виступають розпорядниками бюджетних коштів, а тому підлягають зовнішньому фінансовому контролю.

Враховуючи наявність двох державних інституцій, що реалізують державний фінансовий контроль виникає питання доцільності залишення такої контрольної функції за МОН, НАНУ та національними галузевими академіями наук стосовно підпорядкованих їм суб'єктів. Якщо проаналізувати положення Законів України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» та «Про Рахункову палату», то можна зробити висновок стосовно того, що у своїй сукупності вказані органи держави в повній мірі охоплюють питання пов'язані із використанням фінансових ресурсів, фінансової дисципліни тощо.

Більше того, Рахункова палата здійснює контроль за реалізацією фінансування державних стратегічних програм, в тому числі і в сфері наукової діяльності, а Держаудитслужба при цьому забезпечує оцінку та аналіз управлінської дисципліни

керівників державних органів, які є розпорядниками коштів виділених на реалізацію відповідних програм. Тобто можна говорити про синтез управлінської ефективності обох цих контролюючих органів за рахунок чого реалізується високий стандарт держаної фінансової стабільності та результативності заходів контрольно-наглядового характеру.

Разом з тим, слід констатувати, що наведені орган здійснюють зовнішній, по відношенню до сфери науки, державний фінансовий контроль. Це означає, що вони можуть робити висновки щодо відповідності цільового використання державних фінансових та інших матеріальних і нематеріальних ресурсів вимогам встановленим законодавством в сфері фінансового контролю та дисципліни. Результати такого контролю в першу чергу покликані забезпечувати потреби законності та перевірки діяльності посадових осіб правоохоронними органами на предмет запобігання поширенню корупційних проявів. Тривалий час держава не приділяла належної уваги контрольно-наглядовій діяльності в контексті перевірки цільового використання державних ресурсів та державної власності зокрема НАНУ та національними галузевими академіями наук. Це не свідчить про обов'язкову наявність корупційних схем, оскільки низький рівень оплати праці в науковій сфері та постійний брак наукових кадрів свідчить про те, що держава як раз таки не виділяє достатнього обсягу фінансування цієї сфери з чим і пов'язана така вибіркова та несистемна перевірка. Останні заходи фінансового контролю здійснювались Держаудитслужбою по відношенню до НАНУ в 2015 році, а Рахункова палата перевіряла стан фінансування деяких державних програм розвитку науки в 2017-2018 роках.

Тут слід зауважити, що на думку законодавця такі тривалі перерви в заходах зовнішнього державного фінансового контролю пояснюються наділенням МОН повноважень в сфері здійснення внутрішнього фінансового контролю в сфері науки, шляхом запровадження прямих комплексних перевірок всіх суб'єктів, які перебувають в сфері відання та відповідальності міністерства, в тому числі НАНУ та національних галузевих академій наук. Але такі перевірки на відміну від перевірок тією ж Держаудитслужбою частіше за все не тягнуть за собою наслідків у вигляді притягнення посадових осіб суб'єктів державної влади, що перевіряються, до кримінальної відповідальності за нецільове використання бюджетних коштів и іншого державного майна. Основний акцент контрольно-наглядової діяльності МОН саме у фінансовому аспекті зводиться о виявлення недоліків та випадків розбалансування системи управління та організації наукової та науково-технічної діяльності. Для МОН, як до органу влади, на який покладена функція реалізація державної політики сфері науки, на першому місці стає завдання досягнення цілей такої політики та контроль за процесом їх досягнення.

З огляду на це ми вважаємо за доцільне прийняти низку рішень шляхом оптимізації контрольно-наглядової діяльності МОН, концентруючи її на безпосередньому досягненні цілей державної політики в сфері науки. При цьому частину повноважень в сфері контрольно-наглядової діяльності Мн та інші суб'єкти відповідальні за реалізацію вказаної політики повинні передати на рівень Рахункової палати та Держаудитслужби шляхом використання механізму безоплатного аутсорсингу та деконцентрації відповідальності. Отже такими рішеннями ми вважаємо наступні:

по-перше, внести в Положення про Міністерство освіти і науки України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630 щодо скорочення повноважень міністерства в частині реалізації ним державного фінансового контролю по відношенню до підпорядкованих установ, організації, підприємства та інших інституції, що входять до сфер відання, залишивши питання ефективного та цільового використання фінансових та інших ресурсів держави для

потреб досягнення цілей політики в сфері науки, а також питання координації діяльності інших контролюючих суб'єктів під час здійснення відповідної контрольно-наглядової діяльності;

по-друге, покласти прямий обов'язок на МОН використовувати результати державного фінансового контролю, здійсненого Рахунковою палатою та Держаудитслужбою, під час прийняття рішень організаційного, інституційного та кадрового характеру в процесі реалізації державної політики в сфері науки. Справа тому, що відповідно до існуючого законодавства висновки вказаних контролюючих органів не мають обов'язкового характеру для центрального органу державної влади, який реалізує державну політику в тій чи іншій сфері суспільного буття. Натомість такі висновки є обов'язковими для впровадження в діяльності об'єкт контролю лише його безпосереднім керівником, а також можуть слугувати підставою для звернення контролюючих органів до правоохоронних за фактами виявлених кримінальних чи адміністративних правопорушень в частині використання державних фінансових ресурсів та/або управління об'єктами державної власності тощо. В цьому контексті МОН не зобов'язаний керуватись, а лише може приймати до відома результати контрольних заходів Рахункової палати та Держаудитслужби, зокрема під час реорганізації складу підпорядкованих суб'єктів, структур наукових установ тощо, а також під час прийняття рішення щодо притягнення винних осіб до відповідальності за неефективне чи нецільове використання державних ресурсів для потреб розвитку наукової сфери. Така ситуація пояснюється тим, що саме МОН є органом відповідальним за повноту реалізації державної політики, і саме від його рішень залежить подальша ефективність розвитку сфери науки, через що приймаючи управлінські рішення воно в першу чергу виходить із пріоритетів такої політики. В свою чергу це дещо знецінює результативність та утилітарність проваджуваного вказаними вище органами державного фінансового контролю та вимагає вжиття МОН додаткових наглядових заходів. Така ситуація створює лише нагромадження управлінських рішень та суттєво розтягує в часі необхідне оперативне втручання. Тому нами пропонується покласти відповідний обов'язок на МОН враховувати та ґрунтуватись на результатах контрольно-наглядовою діяльності Рахунковою палатою та Держаудитслужбою під час подальшої реалізації державної політики в сфері науки.

В свою чергу наголошуємо, що подібний обов'язок жодним чином не свідчить про перебирання на себе контролюючими органами низки повноважень МОН. Навпаки мова йде про ефективність та раціональність поєднання принципів деконцентрації та механізму аутсорсингу.

Може виникнути питання чому ми говоримо не про делегування повноважень в сфері здійснення державного фінансового контролю від МОН до Рахункової палати та Держаудитслужби а саме про застосування аутсорсингу. Відповідь на дане питання надзвичайно проста. Делегування передбачає не лише передачу частини власних повноважень, але і забезпечення виконання таких повноважень іншим органом частиною власних ресурсів орган, який їх делегує. Тобто в умовах обмеженості фінансового та матеріально-технічного забезпечення МОН повинно не лише економити їх, а здійснювати пошук нових форм реалізації окремих напрямків державної політики в сфері науки, відповідно до яких витрати державних ресурсів є мінімальними. В цьому контексті ми вбачаємо велику кількість можливостей, наданих вітчизняним законодавством в сфері державного фінансового контролю щодо аутсорсингу відповідного обсягу повноважень до спеціальних органів фінансового контролю.

Враховуючи викладене, доцільно схематично представити структурну будову систему державних органів, що забезпечують здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки з урахуванням необхідності її здійснення за всіма напрямками

функціонування об'єктів контролю (рис. 4.1). Тут доцільно зауважити, що координація всього процесу контрольно-наглядової діяльності реалізується саме МОН, навіть щодо фінансового контролю. Але при цьому результати фінансового контролю використовують в своїй діяльності не тільки МОН, але і Кабінет Міністрів України, НАНУ та національні галузеві академії наук.

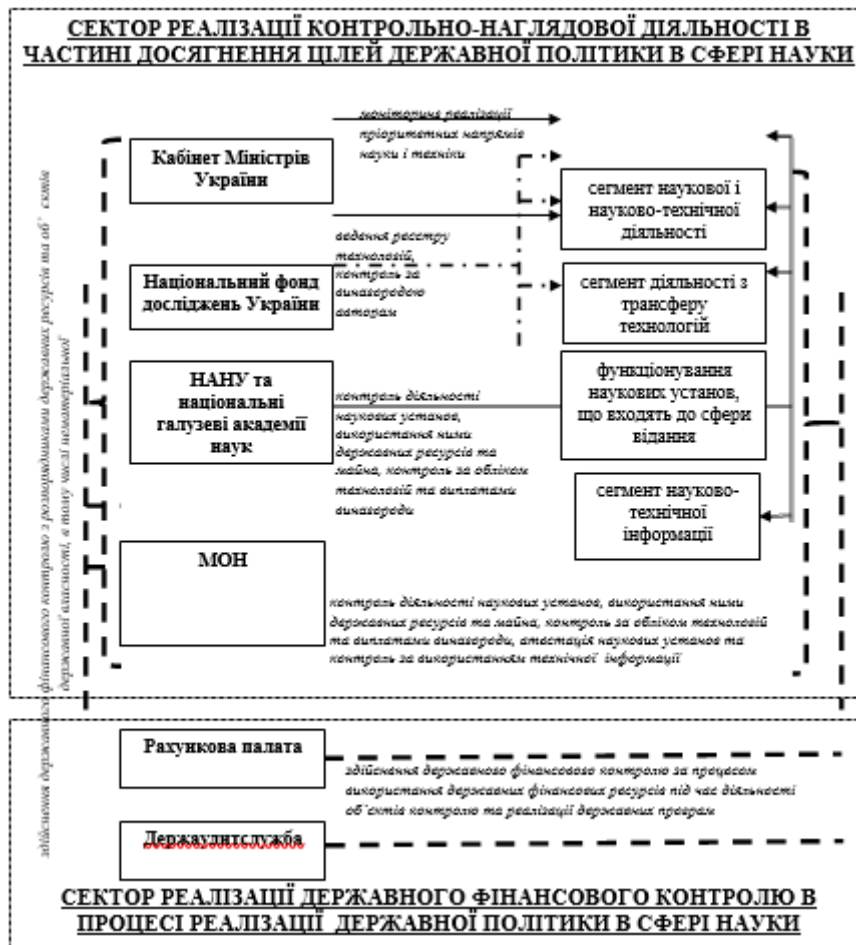

Рис. 1. Місце органів державного фінансового контролю в системі державних органів, що забезпечують здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки

Таким чином, запропонована нами побудова системи державних органів, що забезпечують здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки дещо відрізняється від сучасного стану інституційного забезпечення державного контролю в аналізованій сфері. Вона розділена на дві підсистеми, які реалізують різні за своєю предметною специфікою державні політики, але в одні науковій та науково-технічній сфері. На наше глибоке переконання подібна побудова контролюючих органів у своїй взаємодії та певній взаємозалежності дасть змогу досягнути максимального рівня ефективності від реалізації контрольно-наглядової діяльності державою.

Що ж стосується напрямку ресурсного забезпечення реалізації державної політики, зокрема в сфері науки, то тут слід наголосити на тому, що всі ресурси, якими володіє держава є в першу чергу національним надбанням та представляють собою ресурсну основу функціонування суспільства в цілому. Саме тому суспільство і висуває такі жорсткі вимоги щодо контролю за раціональним використанням цих ресурсів та створенням передумов для недопущення їх розтрати. Такий запит задовольняється державою через створення системи державного фінансового контролю. В сфері науки

особливості функціонування такого контролю пов'язується з наступними аспектами, які напряму пов'язані із предметом державного регулювання:

по-перше, в науковій сфері домінують нематеріальні активи, інтелектуальна власність, інноваційна продукція та відповідні наукові рішення, оцінити які та навіть матеріалізувати в кінцевий вираз є доволі складним завданням. Це означає, що органи фінансового контролю постають перед важким завданням – оцінки співставності використаних ресурсів та отриманих від цього результату;

по-друге, логічним наслідком із першого аспекту є твердження про те, що в силу нематеріальної природи наукових результатів важко визначити наскільки вони відповідають поставленим цілям державної політики в сфері науки;

по-третє, використання державних ресурсів на досягнення цілей в сфері науки важко визначити критеріями «достатності», «раціональності» та іншими вимірюваними з точки зору потреб фінансового контролю категоріями, оскільки сама по собі наукова сфера є непередбачуваною. Через це орган фінансового контролю знаходяться в складному становище оцінюючи ступінь ефективності їх використання.

Таким чином, нам видається цілком обґрунтованою запропонована архітектура побудови системи державних органів, що забезпечують здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки. В ній нами пропонується функціональне поєднання органів уповноважених на реалізацію державної політик в сфері науки органів державного фінансового контролю. Перші відповідають за оцінку результатів наукової діяльності, співвідношення релевантності встановлених державою напрямків розвитку науки її реальному стану. Другі відповідають за законність та раціональність використання державних ресурсів з урахуванням тих висновків та результатів контрольно-наглядової діяльності, які надані першими. Крім того, органи державного фінансового контролю визначають ефективність управлінської діяльності розпорядників коштів.

Висновки

За результатами проведеного дослідження доцільно визначити наступні важливі аспекти залучення органів державного фінансового контролю до здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки.

По-перше, вітчизняна система тих органів, що реалізують державну політику в сфері науки демонструє спрямованість їх контрольної діяльності в більшості випадків на досягнення цілей цієї політики. Вони мають в своєму розпорядженні функції контролю за використанням державного фінансування підзвітних суб'єктів науково та науково-технічної діяльності, але позбавлені можливості надавати необхідну оцінку повноти, раціональності та доцільного використання державних ресурсів. В свою чергу органи фінансового контролю самі по собі нездатні в повній мірі оцінити ступеня досягнення цілей державної політики в сфері науки. а отже оцінки раціональність виростання державного фінансування на здійснення наукових досліджень.

По-друге, органи фінансового контролю займають окреме особливе місце в системі державних органів, що забезпечують здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки, оскільки одночасно здійснюють оцінку доцільності та раціональності використання державних коштів науковими установами та іншими суб'єктами наукової та науково-технічної діяльності, а з іншого здійснюють комплекс контрольно-наглядових заходів по відношенню до розпорядників таких коштів.

Таким чином, ми отримуємо дієвий та ефективний механізм реалізації державного контролю в сфері науки, що охоплює в тому числі сектор використання фінансових та інших ресурсів держави, і дозволяє за участі органів фінансового контролю, суттєво підвищувати релевантність його результатів. В подальшому це дає можливість розробляти дієві механізми реалізації державної політики в сфері науки,

перетворюючи контрольну функцію та елемент побудови моделі партнерських відносин між суб'єктами та об'єктами такої політики.

Список використаних джерел

1. Бугай Н. Аудит ефективності як сегмент державного фінансового контролю: необхідність сучасності та міжнародні орієнтири. *Міжнародний науковий журнал*. Випуск 3-4. 2017. С. 21-30
2. Давидова І. І. Розвиток інституційних засад фінансової системи країни. *Інвестиції: практика та досвід*. № 15. 2018. С. 50-57
3. Деякі питання здійснення державного фінансового контролю в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 07 травня 2022 р. № 561. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zdijsnennya-derzhavnogo-finansovogo-kontrolyu-v-umovah-voyennogo-s561-070522>
4. Дмитренко О.В. Організація і здійснення державного контролю в Україні (фінансово-економічні аспекти); дис. д.наук з держ.управління; спеціальність – 25.00.02. – К.: НАДУ. 2010. 342 с.
5. Піхоцький В. Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики: дис. д.е.н.; спеціальність 08.00.08. – Львів. 2015. 530 с.
6. Прасюк В.М. Адміністративно-правове регулювання державного фінансового контролю за законодавством України: дис. к.ю.н.; спеціальність 12.00.07. – Запоріжжя: Запорізький національний університет. 2020. 227 с.
7. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>
8. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
9. Шевченко Н.В., Шевченко І.О. Реформування системи державного фінансового контролю в умовах євроінтеграції. *Економічні студії*. 2019. № 1(23). С. 97-101